

Ongebruikte vleermuistoren. Foto: Jan Alewijn Dijkhuizen

Wel gebruikte natte ruimte naast het fort. Foto: Jan Alewijn Dijkhuizen

Beheer en de gevolgen.

Door: Jan Alewijn Dijkhuizen.

Enkele voorbeelden uit de praktijk:

Afgelopen week heb ik een lezing gehouden over bescherming van vleermuizen in Nederland. Hoewel ik daar wel wat vanaf weet ben ik geen expert. Voor die lezing heb ik dus het internet eens doorgespit en ontdekte zo dat er heel veel goedbedoelde beheer- en compensatiemaatregelen worden uitgetoetst maar dat de resultaten niet altijd zijn wat er verwacht wordt.

Tegenwoordig zie je nabij werkzaamheden in woonwijken ineens meerdere kleine vleermuiskasten aan muren hangen. Hartstikke leuk en er zullen zeker vleermuizen in slapen maar niet in de hoeveelheden en het jaargetij waar ze voor bedoeld zijn. Kortom, niet de oplossing van het probleem. Via mijn werk krijg ik wel eens mooie rapporten onder ogen met plannen waarin de resultaten vaak heel positief worden ingeschat.

Een mooi voorbeeld is de renovatie van een ongebruikt fort waar al jaren vleermuizen overwinterden en waar er elk jaar een vleermuis bijkwam. Dit fort heeft echter ook een monumentale status en door ernstige lekkage (vandaar die vleermuizen) ging het pand hard achteruit. Juist omdat er vleermuizen verbleven (winterverblijven zijn beschermd bij wet) moesten er mitigerende maatregelen worden genomen. Het fort werd op papier in tweeën gedeeld, een middendeel bestaande uit drie kleine ruimtes zou vleermuisreservaat worden en de buitenste grote ruimtes zouden een nieuw medegebruik krijgen. Van het hele fort is de deklaag verwijderd, kieren zijn dichtgesmeerd, deuren en ramen zijn uitgehakt en

na maanden weer teruggeplaatst en het vleermuisreservaat is ingericht met hangende wegkruipdakpannen, staande buizen, waterbakken om het vocht te reguleren en een prachtige deur met invliegopening. Helaas, het fort is nu zo droog dat er geen vleermuis meer komt overwinteren.

Naar aanleiding hiervan heb ik de projectleider gebeld met de vraag of dit zo kan. Volgens de wet moet je mitigerende maatregelen treffen maar kennelijk hoef je geen aanvullende maatregelen te nemen als blijkt dat het niet werkt.

Na dit fiasco bleek er bij een ander fort juist een enorme kans te liggen. Aan de buitenranden van het fort werden 5 kleine maar vochtige ruimtes ontdekt die afgedekt waren met grond. Hier is een voorstel gemaakt om deze ruimtes gedeeltelijk vrij te graven en van een tochtmuur te voorzien en de ruimtes zijn met stalen deuren af te sluiten.

Ondanks dat de omgeving regelmatig betreden wordt door groepen kinderen en het fort zelf intensief in gebruik is blijkt hier het resultaat juist positief. Reeds het eerste jaar werd er een overwinterende grootvleermuis gevonden. We monitoren beide forten samen met alle andere winterverblijven op Voorne en Goeree.

Een heel ander voorbeeld van uitvoer van plannen is de vorming van een noordse woelmuis reservaat op Goeree. Ik heb fantastische artist's impressions gezien van dit reservaat. De plannen waren prima, veel water, enkele eilandjes en dynamisch peilbeheer. Tot het plan in de uitvoerende fase kwam en er bezuinigd werd. De KNNV-zoogdierwerkgroep heeft dit "reservaat" onderzocht op muizen maar al

bij aanvang hadden we er een hard hoofd in. We bezochten een groot redelijk hoog en droog gelegen gebied met een sloot eromheen (daar konden we gewoon overheen springen) met in de verste verte geen populatie noordse woelmuis. We hebben ze dan ook niet gevangen en verwachten er ook geen.

Is dit gebied dan waardeloos? Nee natuurlijk niet, voor de flora, vogels en insectenleven is het gebied prima ingericht maar noem het geen noordse woelmuis reservaat. Overal in Nederland waar ik bij beheermaatregelen infopanelen zie staan is het paneel altijd voorzien van mooie foto's met wenssoorten. Het is voor de KNNV-werkgroepen best een uitdaging om bij dit soort werkzaamheden te monitoren of die doelen wel gehaald worden.

Het is sowieso moeilijk om maatregelen te nemen waar alleen de wenssoort van profiteert. Binnen de KNNV is ook een groep actief met inrichten van rustgebieden voor strandbroedvogels. Enthousiaste en fanatieke vrijwilligers begeleiden publiek met hun viervoeters rond deze broedplekken en leggen zelfs wegkruipbuizen neer voor de jonge strandlopertjes.

Helaas, meeuwen, kraaien, reigers en vossen blijken zich niets aan te trekken van paaltjes en draad. Zijn onze inspanningen hiermee overbodig of onzinnig? Nee natuurlijk niet maar ook bij deze beheermaatregel is het resultaat niet altijd wat je verwacht of hoopt. Zeker als je dan ziet dat vooral strandplevieren buiten de afzettingen gaan broeden en dus juist hoger resultaat opleveren dan verwacht.

Infopaneel krekens kweken. Foto: Jan Alewijn Dijkhuizen.

Een van de andere worstelingen van soortenbeheer is welke gevolgen dit heeft voor andere soorten. Denk aan het beschermen van grutto's maar ook van ons endemisch zoogdier, de noordse woelmuis.

De populatie noordse woelmuizen in ons land is zeer versnipperd en staat door concurrentie van vooral veldmuis en aardmuis sterk onder druk. Een belangrijke beheermaatregel is het uitbreiden van areaal waar de noordse woelmuis een sterke concurrentiepositie heeft en tegelijk het verbinden van kleine restpopulaties.

Voor al oude krekens in ons polderlandschap en oevers van voormalige eilanden lenen zich hiervoor. Er worden op veel plekken kreekresten hersteld, ook op Voorne en Goeree (project Krekens Kweken). Dit soort verbindingen zijn zonder meer essentieel

als trekroutes van allerlei kleine en grotere dieren. Ook voor noordse woelmuizen blijft het hier en daar te werken. Er is echter één nadeel, de grootste concurrent van de noordse woelmuis, de aardmuis profiteert hier net zo hard van. En dus merken we nu door het pluizen van braakballen dat vanaf het Hellegatsplein langs het Haringvliet de aardmuis oprukt in de juist zo geschikte gebieden voor de noordse woelmuis.

De conclusie uit dit betoog mag zijn dat we vooral door moeten gaan met allerlei experimenten en herstel- en beheermaatregelen.

Dit werk is absoluut noodzakelijk voor het behoud van onze biodiversiteit, we moeten alleen af en toe wat realistischer zijn met het verkondigen dat we precies weten wat de resultaten zullen zijn van onze plannen ...

In het noordse woelmuisreservaat. Foto: Jan Alewijn Dijkhuizen.

